

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Om Videnskabelighed og dens Fremme, især med Hensyn paa Fædrelandet", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1807_63-intro-shoot-idm318.pdf (tilgået 01. august 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Friedrich Schiller

Steffens' definition af videnskab har sine rødder i Jena-romantikken. I det sidste årti af 1700-tallet og omkring århundredeskiftet tiltrak universitetet i Jena en række unge intellektuelle, J.G. Fichte, F.W.J. Schelling og brødrene Fr. og A.W. Schlegel, som skulle komme til at forme den tidlige tyske romantik. En af de mest indflydelsesrige personer i Jena var Friedrich Schiller, som underviste ved universitetet fra 1789 til 1793, og som derefter boede i det nærliggende Weimar ligesom Goethe. Med sin tiltrædelsesforelæsning som historieprofessor i 1789, "Was heißt und zu welchem Ende studiert man Universalgeschichte?" (Hvad er og med hvilket formål studerer man universalhistorie?), grundlagde Schiller en tradition for de yngre Jena-romantikere, nemlig at tiltræde professoratet med en forelæsningsrække over videnskaben som kald. Grundtvigs kendskab til Schillers forelæsning kan belægges med en række grundige excerpter fra 1806 (*Dag- og Udtogsbøger* 1 1979, s. 275-282).

* Fichte afholdt flere forelæsningsrækker over emnet: Den første blev indledt af hans tiltrædelsesforelæsning i 1794 (bogudgave: *Einige Vorlesungen über die Bestimmung des Gelehrten*, 1794, da. *Den Lærdes Bestemmelse*, 1796), og senere genoptog han emnet i 1806 og 1811. I den første forelæsningsrække udnævnte Fichte blandt andet den lærde til "menneskehedens opdrager" (Fichte 1794, s. 92, oversat af GV). Schellings tiltrædelsesforelæsningsrække fra 1802 blev trykt under titlen *Vorlesungen über die Methode des akademischen Studium* (1803, Forelæsninger om det akademiske studiums metode).

Romantikens videnskabsteori krævede en helt anden livsindstilling og selvopfattelse hos de studerende end blot at nære ambitioner om "et godt Embede", som det hedder hos Grundtvig (s. 267). Steffens var antagelig bekendt med Jena-romantikernes tanker om universitetet, og hans programerklæringer i de filosofiske indledningsforelæsninger om videnskabeligheden som menneskehedens højere bestemmelse er nært beslægtet med disses videnskabelige program.

Efter bekendtskabet med Steffens udgjorde Schillers forelæsning Grundtvigs andet møde med studiet af universalhistorien, dvs. forestillingen om historiens indre sammenhæng og fremadstræbende udvikling, som han selv beskrev den i fortalen til *Kort Begreb af Verdens Krønike* (Grundtvig 1812, s. XXV-XXVI). Schiller kom derved til at få afgørende indflydelse på Grundtvigs egne, senere forsøg på at skrive universalhistorie. I denne forbindelse er Grundtvig dog snarere blevet inspireret af Schillers beskrivelse af det filosofiske hoved ("der philosophische Kopf"), der er i stand til at samle historiens stumper til et system (Schiller 1792, s. 89-90).

I afhandlingen skelnede Schiller skarpt mellem det filosofiske hoved, som evner at dyrke videnskaben for dens egen skyld, og de mere prosaiske sjæle, brødstuderenterne, der studerer de traditionelle embedsfag som medicin, jura og teologi. Brødstuderenterne er alene interesseret i verdslig anerkendelse og mangler nysgerrigheden efter den videnskabelige fornyelse (Schiller 1792, s. 58-59). Denne kritik af studenterstandens manglende videnskabelige drivkraft tager Grundtvig til sig som sin egen og kritiserer de studerende, som "endelig ei have noget højere Maal for deres Studeringer, end i det høieste bedste Karakter til Embedsexamen, og derpaa — et godt Embede" (s. 267).

Grundtvig forsøger dog at indgå et kompromis mellem de to typer af studerende, som Schiller sondrede så skarpt imellem, idet han i afhandlingen opfordrer de studerende i embedsfagene til at dyrke videnskaben lidenskabeligt. Grundtvigs planer for en reform af den videnskabelige kultur er på denne måde mere pragmatisk end Schillers, idet han ikke mener, at det er "saa ganske nødvendigt" (s. 286) for danske skribenter at kunne klare sig uden et embede. Ambitionen er snarere at forsone embedsstanden og den frie videnskabelighed end at adskille disse: "Med udviklet Sands og dannet Sprog ville de vorde Embedsmænd, og, foruden det større Anlæg til practisk Duelighed, de medbragte i deres Virkekreds, vilde de vide at bruge Øieblikkene, deres Forretninger ei medtog, til Aandsarbejder, der stemmede med deres Lyst og Kræfter" (s. 286-287).